

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ

Ступінь освіти	Магістр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Освітня програма	Менеджмент у судовій сфері

Методичні рекомендації до самостійного вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні» для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання СО «Магістр» галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент, освітньої програми «Менеджмент у судовій сфері».

“ 17 ” вересня 2021 року – 56 с.

Розробники:

Климчук О.В., д-р. екон. наук, доцент, професор кафедри менеджменту та поведінкової економіки;

Таранич О.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та поведінкової економіки.

Рецензенти:

Хаджинов І.В., д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи, професор кафедри міжнародних економічних відносин;

Клименко Ю.М., к.т.н., директор ТОВ “Науковий парк ДонНУ-Поділля”, старший викладач кафедри менеджменту та поведінкової економіки.

СХВАЛЕНО:

на засіданні кафедри менеджменту та поведінкової економіки
Протокол від “ 16 ” вересня 2021 року № 3

на засіданні вченої ради економічного факультету
Протокол від “ 17 ” вересня 2021 року № 2

© Климчук О.В., 2021 рік

© Таранич О.В., 2021 рік

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ».....	6
2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ТЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
3. ПЕРЕЛІК ТЕМ ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ	46
4. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ	48
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ..	52

ВСТУП

Вирішення в сучасних умовах складних професійних завдань та запровадження інноваційних підходів управління і адміністрування в судовій гілці влади неможливе без якісного опанування інформаційних систем і технологій, що впевнено стають невід'ємним атрибутом системи управління на усіх його рівнях. Методичні рекомендації до самостійного вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні» призначені для студентів заочної форми навчання СО «Магістр» галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент, освітньої програми «Менеджмент у судовій сфері».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні» є підготовка сучасних управлінців-професіоналів, які володіють поглибленими знаннями і розвиненими навичками у сфері менеджменту, здатних розв'язувати складні професійні задачі й впроваджувати інноваційні підходи управління та адміністрування на основі інформаційних систем і технологій у судовій сфері, продукувати прогресивні ідеї, здійснювати ефективні комунікації, демонструвати професійну і соціально-особистісну ефективність в галузі судового управління та забезпечення управлінсько-правової підготовки для формування комплексного підходу до управління діяльністю та охорони судів.

Вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні» передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми спеціальності 073 Менеджмент, ОП «Менеджмент у судовій сфері».

Загальні компетентності (ЗК):

Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій (ЗК-3).

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-7).

Спеціальні компетентності (СК):

Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію (СК-9).

Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (СК-11).

Програмні результати навчання (ПРН):

Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність (ПРН-6).

Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті (ПРН-7).

Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією (ПРН-8).

Вміти доносити до респондента інформацію доступно, зрозуміло і своєчасно (ПРН-15).

В методичних рекомендаціях у структурному відношенні на початку кожної теми для самостійного вивчення зазначено методичні поради, що потрібно застосовувати для комплексного викладення теми і вивчення яких є необхідною умовою для розуміння та якісного засвоєння матеріалу. В кінці кожної теми наводиться перелік ключових положень, ґрунтовне засвоєння яких є обов'язковою вимогою вивчення дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні».

При підведенні підсумків засвоєння кожної теми доцільно дати правильні відповіді на тестові запитання та визначити реалізацію основних принципів і функцій інформаційних систем і технологій у різних аспектах управління, акцентуючи увагу на судовій сфері. Наприкінці вивчення курсу «Інформаційні системи і технології в управлінні» рекомендується зробити коротку порівняльну характеристику розвитку інформаційних систем і технологій у вітчизняних та закордонних державних організаціях, зокрема у галузі судової сфери, відмітивши спільні та специфічні риси. Таким чином буде закріплено вивчений матеріал та реалізовано взаємозв'язок між усіма темами курсу.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u>	<i>дисципліна циклу професійно-практичної підготовки</i>	
		Рік підготовки:	
		1-й рік	
Загальна кількість годин – 90 3 них аудиторних – 12, самостійної роботи здобувача вищої освіти – 78	Спеціальність <u>073 Менеджмент</u> <u>ОП «Менеджмент у судовій сфері»</u>	Семестр	
		2-й	
		Лекції	
Змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти: другий	-	4
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		-	8
		Самостійна робота	
		-	78
Вид контролю: екзамен			

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика системного та прикладного програмного забезпечення	11
2	Апаратні та програмні засоби комп'ютерних мереж	11
3	Загальні поняття комп'ютерної інформаційної системи підприємства/організації	11
4	Сутність, системи та учасники електронної комерції	12
5	Інформація як основа організації інформаційного забезпечення	11
6	Системи автоматизації діловодства, документообігу та ділових процесів	11
7	Інформаційно-комунікаційні технології: сучасний стан та перспективи розвитку в судовій сфері	11
Разом годин		78

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ТЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1.

Загальні поняття використання інформаційних систем і технологій в управлінні, нормативно-правові аспекти

Тема 1. Характеристика системного та прикладного програмного забезпечення

Методичні поради:

Засвоюючи цю тему, необхідно усвідомити комплексний взаємозв'язок апаратного обладнання, системного та прикладного забезпечення. Серед усієї сукупності програмного забезпечення особливе місце займає системне програмне забезпечення, зокрема, операційна система, яка виконує такі основні функції: розподілу ресурсів, управління складовими апаратного забезпечення операційної системи; завантаження програм на виконання; управління виконанням прикладних програм; забезпечення організації збереження даних (тимчасове, тривале) для подальшого їх використання; надання інтерфейсу користувач – обчислювальна система.

Класифікацію операційних систем здійснюють за такими головними критеріями: 1) особливістю реалізації алгоритмів керування основними ресурсами комп'ютера; 2) класу вирішуваних задач (операційна система персонального комп'ютера, операційна система міні-комп'ютерів, операційна система мейнфреймів, операційна система класів тощо), що здійснюється мережевими операційними системами або операційними системами без підтримки роботи у мережі; 3) кількістю одночасно виконуваних задач/завдань; 4) за способом реалізації багатозадачності; 5) за кількістю одночасно працюючих користувачів операційної системи.

Для підготування, опрацювання, передавання, контролювання й зберігання документів за допомогою ПК використовується таке програмне забезпечення: операційна система (ОС), тобто базова програма, під керуванням якої працює комп'ютер; текстовий редактор; електронні таблиці; система керування базами даних (СКБД); комунікативні програми для роботи з факсами й доступу в Internet; утиліти (допоміжні програми, що оптимізують роботу комп'ютера).

Ключові положення та поняття для засвоєння:

1. Сучасний комп'ютер – складний апаратно-програмний комплекс, який складається з апаратної частини (hardware) і програмного забезпечення (software),

серед якого можна виділити системну і прикладну компоненти.

2. Операційні системи класифікують за різними критеріями і залежно від завдань, які вирішуються обчислювальною системою, обирається тип операційної системи.

3. Компонентами операційної системи є: ядро; драйвери пристроїв; оболонка користувача; системні утиліти.

4. Сучасні операційні системи забезпечують інтерфейс користувача у вигляді командного рядка або більш інтуїтивно зрозумілий – графічний інтерфейс користувача.

5. Оболонка користувача реалізується у вигляді окремого модуля (програми), що дає можливість використовувати як текстовий, так і графічний режими роботи (родина операційних систем Unix) або вбудована в ядро (родина операційних систем Windows – графічний інтерфейс користувача).

6. Найбільш широко застосовуваними в Україні є такі локалізовані програмні продукти фірми «Microsoft»: офісні додатки Microsoft Office Professional – Word, Excel, PowerPoint, Access, Outlook (операційні системи Windows різних версій).

Література: [1], [4], [5], [6], [8].

Тестові питання:

1. Що є основною частиною системного програмного забезпечення, яке виступає як засіб управління обчислювальними ресурсами?

- а) ліквідаційна система;
- б) операційна система;
- в) господарська система;
- г) координаційна система.

2. Як називаються засоби (текстові редактори, електронні таблиці, бази даних, графічні редактори тощо), що використовуються для розв'язання задач користувача?

- а) системне програмне забезпечення;
- б) комплексне програмне забезпечення;
- в) лінгвістичне програмне забезпечення;
- г) прикладне програмне забезпечення.

3. Як називається процес, що використовує сукупність засобів і методів збору, обробки та передачі даних для одержання інформації нової якості про стан об'єкта, процесу або явища?

- а) суспільна технологія;
- б) індустріальна технологія;
- в) інформаційна технологія;

г) системна технологія.

4. Як називається програмно-технічний комплекс, призначений для автоматизації певного виду діяльності?

- а) автоматизоване робоче місце;
- б) сертифіковане робоче місце;
- в) інформаційне робоче місце;
- г) технологічне робоче місце.

5. Як називається комплекс програмних засобів і даних, які забезпечують керування роботою апаратної та програмної складових обчислювальної системи, координують їхню взаємодію, забезпечують виконання функції передавання команд і даних між користувачем і комп'ютером?

- а) координаційна система;
- б) ліквідаційна система;
- в) інтелектуальна система;
- г) операційна система.

6. Як називається основний компонент операційної системи, що контролює всі події, які відбуваються в обчислювальній системі, та забезпечує спільне використання ресурсів виконуваними програмами?

- а) оболонка;
- б) ядро;
- в) драйвер;
- г) утиліта.

7. Як називаються програми, що забезпечують іншим програмам можливість керування апаратними пристроями комп'ютера та здійснюють обмін даними між процесором і периферійним обладнанням?

- а) драйвери пристроїв;
- б) системні утиліти;
- в) командний інтерпретатор;
- г) програмні утиліти.

8. Як називається комплекс програм, що забезпечують інтерфейс користувача?

- а) програмні утиліти;
- б) драйвери пристроїв;
- в) оболонка;
- г) ядро.

9. Як називаються програми, що призначені для виконання певних службових операцій, які непередбачені оболонкою користувача: діагностика функціонування операційної системи, спеціальні види обслуговування запам'ятовуючих пристроїв тощо?

- а) драйвери пристроїв;
- б) командний інтерпретатор;
- в) адміністративний інтерпретатор;
- г) системні утиліти.

10. Як по-іншому називають компонент операційної системи – оболонку, що забезпечує інтерфейс користувача?

- а) командний інтерпретатор;
- б) голосовий інтерпретатор;
- в) адміністративний інтерпретатор;
- г) системний інтерпретатор.

11. Як називається офісний додаток для опрацювання текстів, виготовлення будь-яких документів, бюлетенів, брошур, буклетів, нанесення надписів і зображень на конверти тощо?

- а) Microsoft Excel;
- б) Microsoft Power Point;
- в) Microsoft Word;
- г) Microsoft Access.

12. Як називається програма оброблення електронних таблиць, що використовується як електронна бухгалтерська книга для відслідковування й аналізу фінансової та іншої числової інформації?

- а) Microsoft Word;
- б) Microsoft Access;
- в) Microsoft Power Point;
- г) Microsoft Excel.

13. Яка програма дає змогу проводити презентації під час виставок-продажів, семінарів тощо, тобто надавати інформацію для групи людей із застосуванням тексту й графіки?

- а) Microsoft Word;
- б) Microsoft Access;
- в) Microsoft Power Point;
- г) Microsoft Excel.

14. Яка потужна програма здійснює опрацювання баз практично будь-яких типів даних, котру можна використовувати для їх зберігання, сортування та керування ними?

- а) Microsoft Word;
- б) Microsoft Access;
- в) Microsoft Power Point;
- г) Microsoft Excel.

15. Яка програма водночас використовується для оброблення електронної

пошти і може бути менеджером особистої інформації?

- а) Microsoft Outlook;
- б) Microsoft Access;
- в) Microsoft Power Point;
- г) Microsoft Excel.

16. Як називається сукупність методів і засобів щодо розміщення й організації інформації, що містять системи класифікації і кодування, уніфіковані системи документації, раціоналізації документообігу і форм документів?

- а) програмне забезпечення;
- б) інформаційне забезпечення;
- в) лінгвістичне забезпечення;
- г) правове забезпечення.

17. Як називається сукупність базових (загальносистемних) і прикладних (спеціальних) програмних продуктів для створення й експлуатації системи обробки даних засобами обчислювальної техніки?

- а) лінгвістичне забезпечення;
- б) інформаційне забезпечення;
- в) програмне забезпечення;
- г) правове забезпечення.

18. Як називається комплекс пристроїв, що реалізують типові операції обробки даних як поза ЕОМ (периферійні технічні засоби збирання, реєстрації, первинної обробки інформації, оргтехніка різного призначення, засоби телекомунікації і зв'язку), так і на ЕОМ різних класів, і які застосовуються для функціонування системи обробки даних?

- а) лінгвістичне забезпечення;
- б) інформаційне забезпечення;
- в) програмне забезпечення;
- г) технічне забезпечення.

19. Як називається сукупність нормативних актів договірних взаємовідносин між замовником і розробником інформаційної системи, правове регулювання відхилень, що регулюють створення і функціонування інформаційних систем?

- а) лінгвістичне забезпечення;
- б) правове забезпечення;
- в) програмне забезпечення;
- г) інформаційне забезпечення.

20. Як називається сукупність мовних засобів, що використовуються на різних стадіях створення й експлуатації системи обробки даних для підвищення ефективності розробки і забезпечення спілкування користувача та ЕОМ?

- а) лінгвістичне забезпечення;
- б) правове забезпечення;
- в) програмне забезпечення;
- г) інформаційне забезпечення.

Тема 2. Апаратні та програмні засоби комп'ютерних мереж

Методичні поради:

Під час вивчення цієї теми, здобувачам потрібно зрозуміти, що у будь-якому офісі, де розміщені хоча б два персональні комп'ютери постає питання швидкого і надійного обміну даними, спільного використання ресурсів: принтера, сканера, CD-ROMа, модема тощо. Відтак, з'являється необхідність об'єднання персональних комп'ютерів у локальну обчислювальну мережу. З початком використання персональних комп'ютерів постала проблема, якої не існувало під час роботи з мейнфреймами та міні-комп'ютерами: обмін даними. Архітектура персонального комп'ютера орієнтована на ізольоване використання ресурсів та даних, тому передати дані на інший персональний комп'ютер можна було, тільки попередньо скопіювавши їх на дискету.

До сучасних технологій обміну даними висувають такі основні вимоги: максимально можлива швидкість передавання даних; забезпечення мінімального рівня помилок, які можуть виникати під час передавання, прийому даних; захищеність від зовнішніх впливів: механічних, електромагнітних тощо; надійність, зручність у використанні.

Мережі розрізняють залежно від площі охопленої території. Невелику територію (кімнату, будинок, навчальний клас, установу) покриває локальна обчислювальна мережа. Водночас більші території покривають регіональні обчислювальні мережі та глобальні – Інтернет. Оскільки глобальна мережа є об'єднанням багатьох локальних і регіональних обчислювальних мереж, то їх можна розглядати як конгломерат різних технологій. Незалежно від типу комп'ютерної мережі, обмін даними між учасниками мережі відбувається невеликими пакетами фіксованого розміру – фреймами. Кожен фрейм містить ідентифікатор повідомлення, повідомлення або фрагмент повідомлення з номером фрагмента, ідентифікатор відправника, ідентифікатор одержувача.

Назви різних топологій обумовлені зовнішнім видом схеми підключення кабелів між серверами й робочими станціями. Якщо в мережі використовують кілька топологій одночасно, то говорять про організовану комбіновану топологію. Основу технології оброблення даних складають процеси перетворення вхідної інформації на результативну. Технологія розв'язання задачі на ЕОМ охоплює роботи, необхідні для збирання, реєстрації, передачі вхідних даних, їх

збереження, оброблення на ЕОМ за відповідним алгоритмом, видачі результатів, передачі їх користувачам, а також послідовність виконання цих робіт.

Ключові положення та поняття для засвоєння:

1. Кожний об'єкт управління не може функціонувати без пов'язаної з ним економічної інформаційної системи, яка за своїм складом нагадує підприємство, що переробляє дані та виробляє вихідну інформацію. Як і в будь-якому виробничому процесі, в інформаційній системі присутня технологія перетворення вхідних даних на результативну інформацію.

2. У кожній комп'ютерній мережі для перенесення даних від одного учасника мережі до іншого використовується середовище обміну, в якому дані передаються у вигляді електричного, електромагнітного або світлового сигналу.

3. Правильно обрана топологія спрощує масштабування (розширення) мережі у майбутньому.

4. Реалізація інформаційної системи та її розгортання у часі забезпечують динаміку розвитку інформаційної технології, її модифікацію, реструктуризацію, приєднання нових компонентів системи та модернізацію.

5. Кожна інформаційна технологія закінчується створенням відповідного інформаційного продукту.

Література: [2], [7], [8], [9], [10].

Тестові питання:

1. Як називається обчислювальна мережа, що прив'язана до споруди або комплексу споруд і об'єднує комп'ютер та периферійні пристрої у групі?

- а) місцева;
- б) локальна;
- в) регіональна;
- г) глобальна.

2. Як називається обчислювальна мережа, що покриває ціле місто або район?

- а) місцева;
- б) локальна;
- в) регіональна;
- г) глобальна.

3. Як називається обчислювальна мережа, що покриває великі регіони, країни?

- а) місцева;
- б) локальна;
- в) регіональна;

г) глобальна.

4. Яка обчислювальна мережа має велику швидкість передавання даних, низький рівень помилок і використовує дешеве середовище обміну даними?

а) місцева;

б) локальна;

в) регіональна;

г) глобальна.

5. Як називаються невеликі «пакети» фіксованого розміру, за допомогою яких відбувається обмін даними між учасниками незалежно від типу комп'ютерної мережі?

а) файли;

б) фокони;

в) фрейми;

г) ферони.

6. Як називається мідна жила в діелектричній оболонці з екрануючим покриттям, що використовується в якості середовища обміну даними?

а) вита пара;

б) волоконно-оптичний кабель;

в) коаксіальний кабель;

г) мережевий адаптер.

7. Як називається середовище обміну, що містить два або більше (парну кількість) взаємоізолюваних, звитих між собою провідників?

а) вита пара;

б) волоконно-оптичний кабель;

в) коаксіальний кабель;

г) мережевий адаптер.

8. Як називається середовище обміну, що складається з оптичного волокна всередині захисної оболонки, вкритої іншою оболонкою?

а) вита пара;

б) волоконно-оптичний кабель;

в) коаксіальний кабель;

г) мережевий адаптер.

9. Як називається внутрішньо корпоративна мережа, що використовує стандарти, технології і програмне забезпечення глобальної мережі?

а) Інтернет;

б) Модем;

в) Інтранет;

г) Адаптер.

10. Як називається пристрій розширення, що вставляється у гніздо

розширення материнської плати комп'ютера?

- а) вита пара;
- б) модем;
- в) мережевий адаптер;
- г) флешка.

11. Який пристрій використовують для передавання даних на великі відстані, експлуатуючи для цього телефонні лінії?

- а) вита пара;
- б) модем;
- в) мережевий адаптер;
- г) флешка.

12. Як називається процес перетворення цифрових сигналів на телефонні?

- а) модуляція;
- б) фрагментація;
- в) дефрагментація;
- г) демодуляція.

13. Як називається процес перетворення телефонних сигналів на цифрові?

- а) модуляція;
- б) фрагментація;
- в) дефрагментація;
- г) демодуляція.

14. Як називається просторова структура з'єднання учасників мережі (серверів, робочих станцій)?

- а) модуляція;
- б) фрагментація;
- в) топологія;
- г) глобалізація.

15. Як називається топологія, коли усі робочі станції та сервери підключені до одного спільного кабелю?

- а) зірка;
- б) місяць;
- в) кільце;
- г) шинна.

16. Як називається топологія, коли всі робочі станції підключають безпосередньо до спеціального розподільчого пристрою, що керує обміном даними?

- а) зірка;
- б) місяць;
- в) кільце;

г) шинна.

17. Як називаються засоби, що мають звести до мінімуму випадкове знищення або розкрадання інформації?

- а) програмні засоби;
- б) організаційні засоби;
- в) технічні засоби;
- г) технологічні засоби.

18. Як називається спеціальне обладнання, що призначене для захисту інформації або організації доступу до системи?

- а) програмні засоби;
- б) організаційні засоби;
- в) технічні засоби;
- г) технологічні засоби.

19. Як називається застосування на програмному рівні окремих механізмів доступу до системи або зберігання інформації?

- а) програмні засоби;
- б) організаційні засоби;
- в) технічні засоби;
- г) технологічні засоби.

20. Як називаються спеціально розроблені технології внесення змін до інформаційних масивів, зберігання страхових копій для відновлення інформації та спеціальні технологічні операції, що пов'язані з іншими засобами захисту інформації?

- а) програмні засоби;
- б) організаційні засоби;
- в) технічні засоби;
- г) технологічні засоби.

Тема 3. Загальні поняття комп'ютерної інформаційної системи підприємства/організації

Методичні поради:

Під час опрацювання цієї теми, здобувачам потрібно усвідомити, що комплексна система автоматизації управління підприємством/організацією – це інформаційне середовище здатне надавати актуальну та достовірну інформацію про всі бізнес-процеси організації (в тому числі територіально розподіленого та складної структури), необхідну для планування операцій, їх виконання, реєстрацію та аналіз; середовище, яке несе в собі технологічний регламент та управлінський досвід. У цьому середовищі реалізується повний ринковий цикл –

від планування бізнесу до аналізу результатів діяльності підприємства та наступного коригування планів.

Засоби обчислювальної техніки створювалися і удосконалювалися так само, як і всі інші прилади, машини і обладнання, що призначались для полегшення праці людини. Для користувача кожне удосконалення спрямовувалося на підвищення рівня механізації та автоматизації виконання технічних операцій, що часто повторюються, створення нових засобів введення та виведення даних, збільшення обсягу пам'яті, розробку нових носіїв інформації тощо.

Кожна інформаційна система включає такі компоненти: структуру системи – множина елементів системи і взаємозв'язків між ними; функції кожного елемента системи (наприклад, управлінські функції – це прийняття рішень у певних структурних підрозділах підприємства); вхід і вихід кожного елемента і системи загалом (наприклад, матеріальні або інформаційні потоки, які надходять у систему або вводяться нею); мета і обмеження системи та її окремих елементів (наприклад, досягнення максимального прибутку, фінансові обмеження тощо). Як наслідок, комп'ютерна інформаційна система – це сукупність економіко-математичних методів і моделей, технічних, програмних, технологічних засобів і рішень, а також спеціалістів, що призначена для обробки інформації і прийняття управлінських рішень. Інформаційні системи характеризуються наявністю функціональної і забезпечувальної частини, що знаходяться у певних взаємовідносинах одна з одною. Множина таких взаємовідносин разом з елементами утворює структуру інформаційної системи.

Діяльність господарського суб'єкта базується на трьох компонентах: системі управління підприємством; його економічній системі та інформаційних технологіях, що використовуються як інструментарій двох попередніх компонентів. Центральною ланкою комп'ютерної інформаційної системи підприємства/організації є бухгалтерська інформаційна система, де хронологічно і систематично накопичуються і обробляються дані, пов'язані з обліком, контролем, плануванням, аналізом і регулюванням. На підставі цих даних формується інформація про роботу підприємства/організації, порівнюються фактичні показники і нормативні, формулюються глобальні і локальні напрями діяльності, розробляються пропозиції щодо встановлення причин відхилень і коригування результатів, здійснюється прогнозування ефективності політики управління підприємством/організацією.

До характерних ознак комп'ютерних інформаційних систем великих підприємств/організацій відносять: тривалий життєвий цикл; різноманітність апаратного забезпечення, що використовується, життєвий цикл якого менший, ніж у системи, що створюється; різноманітне програмне забезпечення; масштабність і складність задач, що розв'язуються; перетин великої кількості

предметних областей; територіальний розподіл і відповідно до цього орієнтацію на використання локальних і глобальних мереж для обміну і обробки інформації.

Головний вигравш від зростання ефективності, що досягається впровадженням інформаційних технологій і систем, будуть отримувати клієнти (споживачі) і по мірі того, як економіка ставатиме більш електронною, їх вигоди постійно зростатимуть. Щоб повністю реалізувати переваги, що надаються інформаційними технологіями і системами, потрібна відповідна модернізація як самих бізнес-процесів, так і організаційних виробничих структур, діючих в економічному просторі. Мета інформаційних технологій і систем полягає в тому, щоб рефлексії виробничих структур майбутнього зробити практично ментальними, а стратегічне мислення – безперервним інтерактивним процесом.

Ключові положення та поняття для засвоєння:

1. На кожному з етапів розвитку комп'ютерних інформаційних систем застосовувався певний підхід, пропонувалися відповідні конструктивні рішення й елементи.

2. Інформаційна система складається із людей, обладнання, процесів, процедур, даних та операцій, проте використанням засобів обчислювальної техніки поняття інформаційної системи не вичерпується.

3. Функціональна частина комп'ютерних інформаційних систем фактично є моделлю системи управління об'єктом.

4. Забезпечувальна частина комп'ютерних інформаційних систем складається з технічного, інформаційного, технологічного, математичного, організаційного, правового, ергономічного й інших видів забезпечення.

5. Інформаційні технології і системи в найближчій перспективі створять масове виробництво на замовлення (МС – mass customization), яке буде представляти собою новий спосіб розробки, виробництва, продажу і розповсюдження товарів і послуг: індивідуалізованих, виготовлених у відповідності з вимогами конкретних покупців і таких, які продаються за ціною серійних стандартних виробів.

6. Мета виробників майбутнього полягатиме не в тому, щоб виробляти на замовлення товари і послуги, а в тому, щоб виробляти на замовлення вартість для конкретних людей.

7. Майбутній електронний світ несе підприємствам, у першу чергу, додаткові труднощі – доведеться або витримати стрімкі перегони, або припинити своє існування, а вигоду, перш за все економічну, відчує суспільство в цілому.

Література: [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10].

Тестові питання:

1. Як називається процес застосування взаємозалежного набору формальних технологій (моделей) для аналізу, проектування, створення й подальшої експлуатації інформаційних систем?

- а) декаплінг;
- б) інжиніринг;
- в) аутсорсинг;
- г) реінжиніринг.

2. Як називається процес застосування формальних технологій, які дають змогу відновлювати модель розглянутої наявної системи за її інформаційними компонентами?

- а) декаплінг;
- б) інжиніринг;
- в) аутсорсинг;
- г) реінжиніринг.

3. Яка дія передбачає розбивку складного процесу на складові частини?

- а) декаплінг;
- б) дежермінація;
- в) демобілізація;
- г) декомпозиція.

4. Як називається частина комп'ютерної інформаційної системи, що фактично є моделлю системи управління об'єктом?

- а) функціональна;
- б) корегуюча;
- в) забезпечувальна;
- г) технологічна.

5. Як називається частина комп'ютерної інформаційної системи, що складається з технічного, інформаційного, технологічного, математичного, організаційного, правового, ергономічного й інших видів забезпечення?

- а) функціональна;
- б) корегуюча;
- в) забезпечувальна;
- г) технологічна.

6. Як називаються методи дослідження інформаційної системи або процесу, що розпочинаються із загального огляду об'єкта дослідження, а потім передбачають його послідовну деталізацію?

- а) комплексні методи;
- б) логічно-орієнтовані методи;
- в) об'єктно-орієнтовані методи;
- г) структурні методи.

7. Як називаються методи побудови моделей системи керування, що мають високий рівень абстракції та ґрунтуються на уявленні системи у вигляді сукупності об'єктів, які взаємодіють між собою шляхом передачі певних повідомлень?

- а) комплексні методи;
- б) логічно-орієнтовані методи;
- в) об'єктно-орієнтовані методи;
- г) структурні методи.

8. Що є центральною ланкою комп'ютерної інформаційної системи підприємства/організації, де хронологічно і систематично накопичуються та обробляються дані, пов'язані з обліком, контролем, плануванням, аналізом і регулюванням?

- а) управлінська інформаційна система;
- б) економічна інформаційна система;
- в) бухгалтерська інформаційна система;
- г) маркетингова інформаційна система.

9. Як називається вид інформаційних систем, що призначені для автоматизації діяльності науковців, аналізу статистичної інформації, управління експериментом?

- а) інтегровані;
- б) організаційного управління;
- в) наукові;
- г) управління технологічними процесами.

10. Як називається вид інформаційних систем, що призначені для автоматизації функцій інженерів-проектувальників, конструкторів, архітекторів, дизайнерів при створенні нової техніки або технології?

- а) автоматизованого проектування;
- б) організаційного управління;
- в) наукові;
- г) управління технологічними процесами.

11. Як називається вид інформаційних систем, що призначені для автоматизації функцій управлінського персоналу?

- а) автоматизованого проектування;
- б) організаційного управління;
- в) наукові;
- г) управління технологічними процесами.

12. Як називається вид інформаційних систем, що призначені для автоматизації різних технологічних процесів (гнучкі виробничі процеси, металургія, енергетика тощо)?

- а) автоматизованого проєктування;
- б) організаційного управління;
- в) наукові;
- г) управління технологічними процесами.

13. Як називається вид інформаційних систем, що використовуються для автоматизації всіх функцій фірми і охоплюють весь цикл робіт від проєктування до збуту продукції?

- а) автоматизованого проєктування;
- б) організаційного управління;
- в) наукові;
- г) інтегровані.

14. Яка стадія є першою у життєвому циклі інформаційних систем?

- а) тестування;
- б) проєктування;
- в) аналіз;
- г) впровадження.

15. Як називається клас інформаційних систем, що призначені переважно для автоматизації обліку за одним або кількома напрямками (бухгалтерія, збут, склади, персонал тощо)?

- а) малі інтегровані системи;
- б) локальні системи;
- в) середні інтегровані системи;
- г) великі інтегровані системи.

16. Як називається клас інформаційних систем, що гнучко настроюються на потреби конкретного підприємства, добре інтегрують діяльність підприємства і призначені, насамперед, для обліку й управління ресурсами невиробничих компаній, хоча у багатьох системах цього класу присутні базові можливості управління виробництвом?

- а) фінансово-управлінські системи;
- б) локальні системи;
- в) середні інтегровані системи;
- г) великі інтегровані системи.

17. Як називається клас інформаційних систем, що призначені для управління підприємством й інтегрованого змістування виробничого процесу?

- а) малі інтегровані системи;
- б) локальні системи;
- в) середні інтегровані системи;
- г) великі інтегровані системи.

18. Як називається клас інформаційних систем, що мають найбільшу функціональність, включно з управлінням виробництвом, управлінням складними фінансовими потоками, корпоративною консолідацією, глобальним змістуванням і бюджетуванням тощо?

- а) малі інтегровані системи;
- б) локальні системи;
- в) середні інтегровані системи;
- г) великі інтегровані системи.

19. Яка аббревіатура у розвинутих країнах світу використовується для позначення планування ресурсів підприємства?

- а) AIS;
- б) ERP;
- в) MRP;
- г) SCM.

20. Яка аббревіатура у розвинутих країнах світу використовується для позначення системи управління логістикою або управління каналами постачання?

- а) AIS;
- б) ERP;
- в) MRP;
- г) SCM.

Тема 4. Сутність, системи та учасники електронної комерції

Методичні поради:

Під час опрацювання цієї теми потрібно звернути увагу на те, що термін «електронна комерція» (ЕК) виник наприкінці 1950-х – на початку 1960-х років, практично відразу після появи ЕОМ. Найчастіше він позначає придбання чи продаж товару за допомогою електронних носіїв або через комп'ютерну мережу, зокрема Інтернет. Проте на сьогодні це визначення дещо змінилось: електронна комерція – це будь-яка форма бізнес-процесів, будь-який вид операцій, під час виконання яких безпосередня взаємодія між суб'єктами відбувається електронним способом замість фізичного обміну або прямого фізичного контакту. Крім продажу товарів, таке визначення охоплює маркетинг, фінансовий аналіз, інвестиційну діяльність, банківські послуги, страхування, консалтинг, представницькі функції, пошук співробітників, підтримку партнерських стосунків тощо. Поряд з терміном «електронна комерція» досить часто використовується термін «електронний бізнес» (e-business).

Віртуальне підприємство являє собою сукупність незалежних економічних суб'єктів, що об'єднуються для досягнення певної мети (виконання поставленого

завдання), і має такі характеристики: тимчасовість; гнучкість, можливість швидкого утворення, переструктурування і розформування у потрібний час; невелика інфраструктура або її відсутність; сильна залежність від телекомунікацій – організація групової взаємодії фахівців у середовищі комп'ютерних мереж і програмного забезпечення колективної роботи різних класів; розподіл центрів відповідальності, прийняття рішень на всіх рівнях управління; здатність реагувати в режимі реального часу на зміни в середовищі, умовах конкуренції або в потребах споживачів.

Як і створення звичайного магазину, розробка його електронного варіанта є складним завданням, для виконання якого може залучатись стороння організація, що здійснює функції оператора: надає торговцю програмні засоби для введення, модифікації та адміністрування інформації про товари і послуги, а також статус та обсяги замовлень; приймає від торговця дані, які становлять вміст електронних каталогів; цілодобово підтримує діяльність електронного магазину і надає торгіві, платіжні, криптографічні та адміністративні послуги; забезпечує безпечний зв'язок між покупцем, фінансовою установою та торговцем під час здійснення покупки та її оплати.

Участь у системах електронної комерції фінансових установ дає змогу виділити фінансовий сектор електронної комерції. Сьогодні банки вибирають один з трьох способів присутності в мережі Інтернет: 1) присутність в інформаційних і маркетингових цілях – свої Web-сторінки має більшість сучасних банків; 2) Інтернет-банкінг – використання Інтернет для надання звичайних послуг – віддалене управління рахунком (перевірка стану рахунка, платіжні операції, купівля-продаж валюти тощо), надання клієнтові інформаційної підтримки і супутніх послуг; 3) перенесення в мережне середовище таких інструментів, як чеки і платіжні картки, а також експерименти зі специфічними мережними розрахунковими і платіжними засобами.

Системи електронної комерції в цілому розвиваються двома шляхами. Перший шлях передбачає перехід до електронних операцій як розширення традиційного бізнесу. При цьому, суворо кажучи, присутність в мережі в рекламних цілях (створення Web-сторінки з метою інформування потенційних клієнтів або контрагентів) не означає участь в електронній комерції. Другий шлях передбачає переведення всієї діяльності у віртуальний режим. Уже сьогодні деякі компанії (торговельні організації, комерційні банки) обмежуються віртуальним бізнесом. Але будь-який електронний магазин повинен мати за собою і реальні структурні підрозділи – склад, відділ доставки та ін.

Ключові положення та поняття для засвоєння:

1. Основними учасниками системи електронної комерції є покупець

(клієнт), підприємство торгівлі (торговець, продавець), банк, процесинговий центр, оператор, центр сертифікації.

2. Спільним для всіх учасників системи електронної комерції є під'єднання до мережі, яка пов'язує їх між собою.

3. Для класифікації систем електронної комерції можуть застосовуватись різні підходи.

4. Більш узагальнено в електронній комерції виділяють категорії, основними (найпоширенішими) серед яких є такі: «бізнес–бізнес» та «бізнес–споживач».

5. Існуючі засоби розрахунків в Інтернет можна поділити на декілька категорій (цифрові купони та жетони, віртуальні картки, чеки та банківські пластикові картки, «електронні гроші»).

Література: [1], [2], [4], [7], [8], [9], [10].

Тестові питання:

1. Яку назву має суспільство в ХХІ столітті?

- а) автономне;
- б) інформаційне;
- в) індустріальне;
- г) технологічне.

2. Як називається спеціалізований інформаційно-обчислювальний центр, що виконує функції збирання, оброблення, зберігання та передавання інформації між учасниками платіжної системи?

- а) інформаційний;
- б) локальний;
- в) процесинговий;
- г) інтегрований.

3. Як називається документ, що містить інформацію, яка включається до публічного ключа певної особи і допомагає іншим пересвідчитись, що цей ключ має силу і є справжнім?

- а) інформаційний сертифікат;
- б) локальний сертифікат;
- в) процесинговий сертифікат;
- г) цифровий сертифікат.

4. Як називаються бази даних, що надають користувачам можливість вносити та одержувати цифрові сертифікати?

- а) довідкові сервери;
- б) інформаційні сервери;
- в) інтегровані сервери;

г) процесингові сервери.

5. Хто надає сервіси і протоколи управління публічними ключами та послуги зберігання сертифікатів?

- а) сертифікація публічних ключів;
- б) паспортизація публічних ключів;
- в) стандартизація публічних ключів;
- г) інфраструктури публічних ключів.

6. Як називається програмна система, що створює сертифікати і накладає на них свій цифровий підпис?

- а) адміністрація реєстрації;
- б) адміністрація сертифікації;
- в) адміністрація стандартизації;
- г) адміністрація паспортизації.

7. Як називаються люди, котрі за допомогою відповідних засобів підтримують реєстрацію користувачів і виконують функції з адміністрування?

- а) адміністрація реєстрації;
- б) адміністрація сертифікації;
- в) адміністрація стандартизації;
- г) адміністрація паспортизації.

8. Як називається процес використання Інтернет для надання послуг щодо віддаленого управління рахунком (перевірка стану рахунка, платіжні операції, купівля-продаж валюти тощо), надання клієнтові інформаційної підтримки і супутніх послуг?

- а) Інтернет-банкінг;
- б) Інтернет-брокерідж;
- в) Інтернет-консалтинг;
- г) Інтернет-ліверидж.

9. Як називається процес, що охоплює послуги з купівлі-продажу цінних паперів і валюти в реальному часі через мережу Інтернет?

- а) Інтернет-банкінг;
- б) Інтернет-брокерідж;
- в) Інтернет-консалтинг;
- г) Інтернет-ліверидж.

10. Як позначається напрям використання електронної комерції у роботі бізнесу і державних органів, насамперед для укладання договорів і оформлення поставок матеріалів та обладнання?

- а) G2G;
- б) B2B;
- в) B2G;

г) G2C.

11. Як позначається напрям використання електронної комерції у роботі бізнесових структур між собою?

а) G2G;

б) B2B;

в) B2G;

г) G2C.

12. Як позначається напрям створення “віртуального уряду” («електронного уряду», «е-уряду»), що є адекватним технологічним рішенням, яке доповнює інші види участі держави в електронній комерції?

а) G2G;

б) B2B;

в) B2G;

г) G2C.

13. Як позначається електронна взаємодія «електронного уряду» з громадянами?

а) G2G;

б) B2B;

в) B2G;

г) G2C.

14. До якої категорії платіжних засобів, існуючих в Інтернет, належать так звані сурогатні засоби – цифрові купони та жетони?

а) перша категорія;

б) друга категорія;

в) третя категорія;

г) четверта категорія.

15. До якої категорії платіжних засобів, існуючих в Інтернет, належать чеки та банківські пластикові картки?

а) перша категорія;

б) друга категорія;

в) третя категорія;

г) четверта категорія.

16. До якої категорії платіжних засобів, існуючих в Інтернет, належать «електронні гроші» («цифрові гроші», «цифрова готівка») – числа або послідовності символів, які є грошима і можуть використовуватись як такі?

а) перша категорія;

б) друга категорія;

в) третя категорія;

г) четверта категорія.

17. Яка категорія інформації в електронній комерції з погляду інформаційної безпеки вказує на гарантію того, що конкретна інформація доступна тільки тому колу осіб, для кого вона призначена; порушення цієї категорії називається розкраданням або розкриттям інформації?

- а) автентичність;
- б) апельованість;
- в) конфіденційність;
- г) цілісність.

18. Яка категорія інформації в електронній комерції з погляду інформаційної безпеки вказує на гарантію того, що інформація зараз існує в її вихідному виді, тобто під час її збереження або передачі не було зроблено несанкціонованих змін?

- а) автентичність;
- б) апельованість;
- в) конфіденційність;
- г) цілісність.

19. Яка категорія інформації в електронній комерції з погляду інформаційної безпеки вказує на гарантію того, що джерелом інформації є саме та особа, що заявлена як її автор?

- а) автентичність;
- б) апельованість;
- в) конфіденційність;
- г) цілісність.

20. Яка категорія інформації в електронній комерції з погляду інформаційної безпеки вказує на гарантію того, що за необхідності можна буде довести, що автором повідомлення є саме заявлена людина, і не будь хто інший?

- а) автентичність;
- б) апельованість;
- в) конфіденційність;
- г) цілісність.

Змістовний модуль 2. Правові експертні інформаційні системи та підходи до управління документообігом у суді

Тема 5. Інформація як основа організації інформаційного забезпечення

Методичні поради:

Під час опрацювання цієї теми здобувачі мають усвідомити той факт, що інформація, властива всім видам і формам руху матерії, зокрема й соціальній

формі її руху, що відображає розмаїття матеріального й духовного світу. Матеріалістична діалектика, теорія відображення, статистична теорія, теорія інформації, кібернетика, сучасний рівень розвитку природничо-наукових знань істотно розширили суть поняття інформації. Вона стала об'єктивною характеристикою не тільки живих, а й взагалі всіх матеріальних систем, зокрема об'єктів неживої природи та їх взаємодії на всіх рівнях організації матерії. У хронологічному порядку генезис і взаємозв'язок видів інформації можна подати як фізичний, біологічний та соціальний. Вони характеризують якісну своєрідність процесів відображення на різних рівнях організації матерії.

Держава здійснює контроль за режимом доступу до інформації. Завдання контролю за режимом доступу до інформації полягає у забезпеченні додержання вимог законодавства про інформацію всіма державними органами, підприємствами, установами та організаціями, недопущенні необґрунтованого віднесення відомостей до категорії інформації з обмеженим доступом. Державний контроль за додержанням встановленого режиму здійснюється спеціальними органами, які визначають Верховна Рада України і Кабінет Міністрів України.

Порядок і умови надання громадянам, державним органам, юридичним особам і представникам громадськості відомостей за запитами встановлюються відповідним Законом України «Про інформацію» або договорами (угодами), якщо надання інформації здійснюється на договірній основі. Обмеження права на одержання відкритої інформації забороняється законом. Першим правом на одержання інформації користуються громадяни, яким ця інформація необхідна для виконання своїх професійних обов'язків.

Структурування інформації пов'язане з необхідністю її зберігання, обробки чи передачі. Структуру інформації визначає її будова, відокремлення тих чи інших елементів. Ці елементи називають інформаційними одиницями. Вони можуть бути простими або складними. Прості елементи не піддаються подальшому поділу. З них утворюються складні, формуються різні рівні структурної побудови інформації. З погляду логіки управління та розміщення інформації на носіях розрізняють логічну та фізичну структуру даних.

Для забезпечення повноцінного й ефективного обміну інформацією як всередині інформаційної системи, так і між різними інформаційними системами, автоматизації роботи з даними різних типів, необхідно певним чином уніфікувати і стандартизувати форму представлення інформації без зміни її змісту. Для цього існує система класифікації і кодування, причому кодування є засобом вираження елементів класифікації.

Ключові положення та поняття для засвоєння:

1. Поняття «інформація» розглядається лише за наявності джерела

інформації та її одержувача, а також каналу зв'язку між ними.

2. Інформація стає таким самим важливим видом ресурсів, як енергетичні, природні, фінансові та людські.

3. Доступ до відкритої інформації забезпечується шляхом: систематичної публікації її в офіційних друкованих виданнях (бюлетенях, збірниках); поширення її засобами масової комунікації; безпосереднього її надання зацікавленим громадянам, державним органам та юридичним особам.

4. Інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на конфіденційну і таємну.

5. Найважливішими характеристиками інформації є точність, достовірність, повнота, актуальність, оперативність.

6. Логічне структурування інформації виділяє відповідні елементи (символ, реквізит, показник, інформаційне повідомлення, інформаційний масив, інформаційний потік, інформаційна підсистема, інформаційна система) залежно від їх функціонального призначення та особливостей.

7. Класифікація повинна відповідати таким основним вимогам: повнота охоплення всіх об'єктів множини класифікації; відмінність груп об'єктів; відсутність перетинів груп об'єктів; можливість внесення нових груп об'єктів; лаконічність, чіткість і зрозумілість класифікаційних ознак; незмінність прийнятої класифікаційної ознаки на всіх рівнях класифікації.

Література: [2], [3], [5], [7], [8], [9].

Тестові питання:

1. Як називається інформація, що властива процесам відображення в неорганічній природі (елементи, речовини, неорганічні структури, планетні й зоряні системи)?

- а) біологічна інформація;
- б) соціальна інформація;
- в) технологічна інформація;
- г) фізична інформація.

2. Як називається інформація, що циркулює в живій природі й формує її структури?

- а) біологічна інформація;
- б) соціальна інформація;
- в) технологічна інформація;
- г) фізична інформація.

3. Як називається інформація, що виробляється, використовується й накопичується в процесі управління суспільством і його підсистемами?

- а) біологічна інформація;

- б) соціальна інформація;
- в) технологічна інформація;
- г) фізична інформація.

4. Яка якісна вимога до інформації пов'язана з правильністю її добору і формування з метою адекватного відображення заданих властивостей об'єкта?

- а) змістовність;
- б) доступність;
- в) повнота;
- г) репрезентативність.

5. Яка якісна вимога до інформації вказує на відношення кількості інформації в повідомленні до розміру даних, що його відтворюють?

- а) змістовність;
- б) доступність;
- в) повнота;
- г) репрезентативність.

6. Яка якісна вимога до інформації означає, що вона має мінімальний, але достатній для прийняття ефективного управлінського рішення набір показників?

- а) змістовність;
- б) доступність;
- в) повнота;
- г) репрезентативність.

7. Яка якісна вимога до інформації забезпечується виконанням відповідних процедур її одержання і переробки?

- а) змістовність;
- б) доступність;
- в) повнота;
- г) репрезентативність.

8. Яка якісна вимога до інформації визначається ступенем збереження цінності інформації для управління в момент її використання і залежить від статистичних характеристик відображуваного об'єкта і від інтервалу часу, який минув із моменту виникнення цієї інформації?

- а) змістовність;
- б) актуальність;
- в) повнота;
- г) репрезентативність.

9. Яка якісна вимога до інформації вказує на те, що вона надходить на той чи інший рівень управління не пізніше заздалегідь призначеного моменту часу, узгодженого з часом розв'язування задач управління?

- а) змістовність;
- б) актуальність;
- в) своєчасність;
- г) репрезентативність.

10. Яка якісна вимога до інформації вказує на властивість управлінської інформації реагувати на зміни вхідних даних зберігати необхідну точність?

- а) актуальність;
- б) змістовність;
- в) точність;
- г) стійкість.

11. Яка якісна вимога до інформації визначається ступенем наближення відображуваного інформацією параметра та його істинного значення?

- а) актуальність;
- б) точність;
- в) своєчасність;
- г) стійкість.

12. Яка якісна вимога до інформації вказує на властивість інформації відображати реально об'єкти у дії з необхідною точністю?

- а) достовірність;
- б) точність;
- в) своєчасність;
- г) стійкість.

13. Яка вимога до інформації виступає комплексним показником її якості?

- а) достовірність;
- б) цінність;
- в) своєчасність;
- г) стійкість.

14. Як називається процес умовного розбиття об'єктів на підмножини на основі їх характерних ознак з метою упорядкування і систематизації?

- а) екстраполяція;
- б) диференціація;
- в) класифікація;
- г) поляризація.

15. Який вид інформації є сукупністю відомостей про соціально-економічні процеси і суб'єктів, які керують цими процесами й колективами людей у виробничій і невиробничій сферах?

- а) статистична інформація;
- б) адміністративна інформація;
- в) соціальна інформація;

г) економічна інформація.

16. Який вид інформації є офіційною документованою державною інформацією, що дає кількісну характеристику масових подій, явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя України?

- а) статистична інформація;
- б) адміністративна інформація;
- в) соціальна інформація;
- г) економічна інформація.

17. Який вид інформації є публічно поширюваною друкованою та аудіовізуальною інформацією?

- а) статистична інформація;
- б) адміністративна інформація;
- в) соціальна інформація;
- г) масова інформація.

18. Який вид інформації є сукупністю документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення й боротьбу з ними?

- а) правова інформація;
- б) адміністративна інформація;
- в) соціальна інформація;
- г) масова інформація.

19. Який вид інформації є документованими або публічно оголошеними відомостями про ставлення окремих громадян і соціальних груп до суспільних подій та явищ, процесів, фактів?

- а) соціальна інформація;
- б) адміністративна інформація;
- в) соціологічна інформація;
- г) масова інформація.

20. Який вид інформації є документованими або публічно оголошеними відомостями про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані під час науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності?

- а) соціальна інформація;
- б) адміністративна інформація;
- в) науково-технічна інформація;
- г) масова інформація.

Тема 6. Системи автоматизації діловодства, документообігу та ділових процесів

Методичні поради:

Під час опрацювання цієї теми здобувачам потрібно зрозуміти, що сьогодні на ринку систем автоматизації роботи з документами представлено велику кількість продуктів з різноманітними назвами. Через чисельність і часте змішування термінів оцінити ту чи іншу систему досить важко. Головним при цьому є правильне визначення об'єкта автоматизації та функцій системи. Об'єктом автоматизації може бути діловодство або документообіг.

Діловодство і документообіг є окремими випадками більш загального поняття управління документами, яке, окрім них, включає ведення великих архівів документів, їх перетворення з однієї форми в іншу (наприклад, сканування і розпізнавання або публікація в Інтернет), розмежування і контроль доступу, координацію дій співробітників, а також тісну інтеграцію з офісними і прикладними програмами, що є інструментами обробки документів.

Залежно від виконуваних функцій розрізняють організаційно-розпорядницьке, бухгалтерське, нотаріальне, кадрове, технічне, медичне, військове та інші види діловодства. Кожний з них має свої відмітні риси, але спільним для будь-якої галузі та функції управління є організаційно-розпорядницьке (адміністративне) діловодство.

Кожен документ у процесі свого життєвого циклу проходить певні стадії, які мають бути автоматизовані: створення, візування та узгодження, підписання та затвердження, реєстрація, розгляд, виконання, списання у справу, збереження, знищення. На етапі створення документ не має юридичної сили і є лише проектом. Після завершення підготовки, погодження, підписання, затвердження, проставлення печатки і штампу проект стає власне документом, набуває юридичної чинності і може використовуватися для доказу в суді тощо. Усе сказане стосується паперових документів, оскільки в національній правовій системі процедура експертизи справжності, доказу в суді, система реєстрації підписів (підпису фізичної особи на паспорті) і печаток застосовуються поки тільки до паперових документів. Можливість застосування такої процедури і відрізняє документ від простого тексту на папері чи будь-якому іншому носії.

Вітчизняне діловодство характеризується вертикальною спрямованістю – документ, що надходить в організацію, після реєстрації передається керівникові, який після розгляду документа накладає резолюцію із зазначенням відповідального виконавця. Далі документ надходить до відповідального виконавця, який або виконує документ, або направляє його на виконання своїм підлеглим. Після виконання документ передається у зворотному напрямі з

нижнього рівня ієрархії до верхнього, де приймається звіт про виконання. На Заході звичною є горизонтальна схема – документи відразу направляються виконавцям без доповіді вищим керівникам.

Системи керування електронними документами вважаються універсальними і мають забезпечувати:

- ✓ ведення довідника користувачів на основі організаційно-штатної структури організації;
- ✓ ведення журналів реєстрації і контролю виконання документів;
- ✓ контроль термінів виконання документів, оповіщення виконавця і діловода про наближення термінів контролю та про документи, не виконані вчасно;
- ✓ збереження документів у системі;
- ✓ підтримку шаблонів документів, складених документів, версій і підверсій, перехресних посилань між документами;
- ✓ відстеження документів поза системою, виписування документів із системи;
- ✓ пошук документів за атрибутами, повнотекстовий та нечіткий пошук;
- ✓ розробку документів, включаючи колективну розробку;
- ✓ візування, узгодження та затвердження документів;
- ✓ документообіг – усі види маршрутизації, автоматичне розсилання повідомлень, обмін повідомленнями і дорученнями усередині системи, формування реєстрів відправлення до зовнішніх організацій;
- ✓ ведення класифікаторів документів (за типом, видом тощо), довідників зовнішніх і внутрішніх організацій та ін.;
- ✓ суворе розмежування повноважень у системі, підтримку ролей, протоколювання та аудит дій користувачів;
- ✓ шифрування, цифровий підпис;
- ✓ ведення справ документів, списання документів у справу, передачу справ на збереження в архів;
- ✓ формування необхідних звітів, зокрема статистичних звітів з діловодства організації.

Ключові положення та поняття для засвоєння:

1. Документообіг становить близько 15-20% діловодства.
2. Під організацією роботи з документами розуміють створення умов, що забезпечують рух, пошук і збереження документів.
3. В разі впровадження системи автоматизації найчастіше йдеться про організаційно-розпорядницьке (адміністративне) діловодство.

4. Щодо системи управління розрізняють потоки вхідних (тих, що надходять), вихідних (тих, що відправляються) та внутрішніх документів.

5. Необхідною умовою переходу до автоматизованого документообігу є надання правового статусу електронним документам.

6. За реалізованою концепцією розрізняють автоматизовані системи, зорієнтовані на вітчизняне і західне діловодство.

7. Стосовно завдань управління документами і застосування інформаційних технологій чіткої класифікації систем не існує.

8. Автоматизація завжди розглядалась як засіб підвищення ефективності управління, але позитивного результату неможливо досягти в разі використання комп'ютерів як друкарських машинок, а локальних обчислювальних машин – для тривіального обміну файлами.

Література: [1], [3], [6], [7], [8], [10].

Тестові питання:

1. Як називається діяльність зі створення документів та організації роботи з ними?

- а) документообіг;
- б) архівування;
- в) паспортизація;
- г) діловодство.

2. Як називається рух документів в організації з моменту їх одержання або створення до завершення виконання або відправлення?

- а) документообіг;
- б) архівування;
- в) паспортизація;
- г) діловодство.

3. Під час ведення організаційно-розпорядницького (адміністративного) діловодства до якої групи документів будуть належати положення, статuti, інструкції, правила?

- а) архівні;
- б) довідково-інформаційні;
- в) організаційні;
- г) розпорядницькі.

4. Під час ведення організаційно-розпорядницького (адміністративного) діловодства до якої групи документів будуть належати постанови, розпорядження, накази, вказівки, рішення?

- а) архівні;
- б) довідково-інформаційні;

- в) організаційні;
- г) розпорядницькі.

5. Під час ведення організаційно-розпорядницького (адміністративного) діловодства до якої групи документів будуть належати листи, доповідні і пояснювальні записки, протоколи, акти, огляди, звіти, стенограми, списки, переліки, реєстраційно-контрольні картки, графіки тощо?

- а) архівні;
- б) довідково-інформаційні;
- в) організаційні;
- г) розпорядницькі.

6. Якою спрямованістю характеризується вітчизняне діловодство?

- а) вертикальною;
- б) горизонтальною;
- в) організаційною;
- г) розпорядницькою.

7. Якою спрямованістю характеризується діловодство в західних країнах?

- а) вертикальною;
- б) горизонтальною;
- в) організаційною;
- г) розпорядницькою.

8. До якої категорії застосування інформаційних технологій належать текстові редактори для підготовки і коригування документів, процесори електронних таблиць, програми генерації запитів за зразком з різних баз даних, мережні планувальники для призначення робочих зустрічей і нарад, засоби розробки і демонстрації презентацій, словники і системи рядкового перекладу, програми посилки і прийому факсів, електронна пошта для обміну повідомленнями і пересилання файлів?

- а) автоматизовані системи контролю виконання документів;
- б) електронні архіви;
- в) засоби автоматизації офісної діяльності;
- г) системи організації групової роботи.

9. Яка категорія застосування інформаційних технологій призначена для обліку всієї документації установи, поставлення на контроль і контролю за виконанням документів?

- а) автоматизовані системи контролю виконання документів;
- б) електронні архіви;
- в) засоби автоматизації офісної діяльності;
- г) системи організації групової роботи.

10. Яка категорія застосування інформаційних технологій призначена для фізичного збереження електронних копій документів та їх пошуку?

- а) автоматизовані системи контролю виконання документів;
- б) електронні архіви;
- в) засоби автоматизації офісної діяльності;
- г) системи організації групової роботи.

11. Яка категорія застосування інформаційних технологій зорієнтована на автоматизацію роботи невеликих колективів і підтримують коректне спільне використання інформації групою користувачів?

- а) автоматизовані системи контролю виконання документів;
- б) електронні архіви;
- в) засоби автоматизації офісної діяльності;
- г) системи організації групової роботи.

12. Яка категорія застосування інформаційних технологій використовується для автоматизації документообігу і рутинних багатокрокових офісних операцій?

- а) автоматизовані системи контролю виконання документів;
- б) системи автоматизації ділових процесів;
- в) засоби автоматизації офісної діяльності;
- г) системи організації групової роботи.

13. Як називається логічно завершений набір операцій, що підтримують структуру підприємства і реалізують його політику, спрямовану на досягнення поставленої мети?

- а) ділова процедура;
- б) діловий процес;
- в) ділова активність;
- г) діловий менеджмент.

14. Як називається логічний етап ділового процесу, який необхідно реалізувати для його завершення?

- а) ділова процедура;
- б) діловий процес;
- в) ділова активність;
- г) діловий менеджмент.

15. Як називається деяка умова, дотримання або недотримання якої викликає визначені дії?

- а) правило корегування;
- б) правило відповідності;
- в) правило маршрутизації;
- г) правило оброблення процедури.

16. Як називаються правила, що визначають сценарій реалізації ділового процесу та послідовність виконання його процедур?

- а) правила корегування;
- б) правила відповідності;
- в) правила маршрутизації;
- г) правила регуляції.

17. Як називається учасник ділового процесу, який формулює зміст роботи, описує її, запускає на виконання, здійснює контроль і приймає результати?

- а) виконавець роботи;
- б) експерт;
- в) ініціатор роботи;
- г) спостерігач.

18. Як називається учасник ділового процесу, який здійснює роботу, звітує і несе відповідальність за її результати?

- а) виконавець роботи;
- б) експерт;
- в) ініціатор роботи;
- г) спостерігач.

19. Як називається учасник ділового процесу, який відстежує виконання роботи?

- а) виконавець роботи;
- б) експерт;
- в) ініціатор роботи;
- г) спостерігач.

20. Як називається маршрутизація, що задається у випадку, коли порядок виконання процедур відомий заздалегідь і не залежить від результату виконання попередньої процедури?

- а) базова маршрутизація;
- б) вільна маршрутизація;
- в) жорстка маршрутизація;
- г) релевантна маршрутизація.

Тема 7. Інформаційно-комунікаційні технології: сучасний стан та перспективи розвитку в судовій сфері

Методичні поради:

Під час опрацювання цієї теми здобувачі мають усвідомити, що сучасний період розвитку суспільства характеризується, насамперед, збільшенням масштабів, глибини та динаміки проникнення інформаційно-комунікаційних

технологій в усі сфери життя громадян, суспільства, суб'єктів господарювання та державних органів, зокрема судової сфери; посиленням впливу інформаційно-комунікаційних технологій на процеси глобалізації, адміністративних реформ, забезпечення національної та міжнародної безпеки, а також на соціально-економічний розвиток та конкурентоспроможність. Для України розвиток інформаційного суспільства є одним із національних пріоритетів і розглядається як загальнонаціональна задача.

Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні ґрунтується на засадах:

- ✓ пріоритетності науково-технічного та інноваційного розвитку держави;
- ✓ формування необхідних для цього законодавчих і сприятливих економічних умов;
- ✓ всебічного розвитку загальнодоступної інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів та забезпечення повсюдного доступу до телекомунікаційних послуг та інформаційно-комунікаційних технологій;
- ✓ сприяння збільшенню різноманітності та кількості електронних послуг, забезпеченню створення загально-доступних електронних інформаційних ресурсів;
- ✓ поліпшення кадрового потенціалу;
- ✓ посилення мотивації щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- ✓ широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в науку, освіту, культуру, судову сферу, охорону здоров'я, охорону навколишнього середовища;
- ✓ забезпечення інформаційної безпеки.

Указом Президента України «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» серед першочергових реформ, які необхідно впровадити, особлива увага приділяється судовій реформі, метою якої є утвердження такого правопорядку, який ґрунтується на високому рівні правової культури в суспільстві, діяльності всіх суб'єктів суспільних відносин на засадах верховенства права та захисту прав і свобод людини, а в разі їх порушення – справедливого їх відновлення у відповідні встановлені терміни.

Необхідно, щоб інформація про судову практику в усіх галузях права і по всіх регіонах розповсюджувалась за допомогою однієї чи кількох автоматизованих систем, а судові рішення мають вноситись в автоматизовану систему регулярно з дотриманням відповідних строків. Вище згадані питання в Україні вже знайшли своє законодавче врегулювання. Так, питання

автоматичного розподілу справ було вирішене з прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Склад суду для розгляду конкретної справи визначається автоматизованою системою документообігу за принципом вірогідності розподілу справ під час реєстрації в суді позовних заяв, клопотань та скарг, із обов'язковим врахуванням ступеня завантаженості кожного судді, спеціалізації, а також вимог процесуального закону.

Першочерговими завданнями, що стоять перед судовою владою України, на наступні п'ять років, є підвищення продуктивності роботи судів та якості здійснення правосуддя, зокрема, через розробку та уніфіковане використання сучасних технологій:

- Розробка Плану автоматизації судів з відповідним кошторисом та моніторинг його реалізації;
- Встановлення платіжних терміналів для сплати судового збору через електронні системи та запровадження механізмів для сплати судового збору через мережу Інтернет;
- Оприлюднення в мережі Інтернет усіх даних судової статистики, що наявні у ВСУ (Верховний суд України), ВСС (Вищий спеціалізований суд) і ДСА (Державна судова адміністрація);
- Створення та забезпечення належного функціонування гарячих ліній та відділів підтримки користувачів на регіональному та загальнонаціональному рівнях;
- Розроблення правил та стандартів закупівлі технічного обладнання та послуг;
- Інсталяція та модернізація обладнання та інфраструктури ІКТ (заміна старих робочих станцій новими стандартизованими установками відповідно до життєвого циклу продукту, заміна старих серверів, оновлення активного та пасивного обладнання мереж), оновлення основних та допоміжних програмних рішень;
- Створення операційної інформаційної системи управління судами для здійснення централізованого контролю за моніторингом реалізації політики якості та ефективності судочинства, бюджетними та фінансовими питаннями;
- Розробка спеціалізованого програмного забезпечення для збору судової статистики, статистики в процесі управління кадрами, розгляду скарг проти суддів та працівників апарату судів, в межах результатів, визначених для нової системи управління ефективністю;
- Розробка в органах суддівського самоврядування робочої стандартизованої бази даних всіх суддів та працівників апарату суду;

➤ Запровадження операційних систем для впровадження загального електронного управління справами та контролю за ними (до їх розгляду вищими інстанціями);

➤ Укладення Меморандумів про взаєморозуміння між судами та іншими суб'єктами сфери юстиції (державними та недержавними) відповідно до Рамкових Стандартів Взаємодії ЄС, включно з стандартами по експлуатації, а також національними стандартами захисту персональних даних;

➤ Розробка практичних посібників та навчальних модулів в Національній школі суддів щодо електронного правосуддя, використання інформаційних технологій та систем.

Головною метою Концепції для вдосконалення інформаційно-телекомунікаційної системи судів є:

❖ підвищення кваліфікації суддів і працівників апарату суду із застосуванням новітніх інформаційних технологій дистанційного навчання;

❖ скорочення термінів розгляду судових справ та підвищення доступу до правосуддя на основі комплексного використання новітніх інформаційних технологій (засоби відеоконференцв'язку, Інтернет-технології, технології електронного діловодства, технології обробки і зберігання електронних даних);

❖ швидкість та точність прийняття судових рішень;

❖ підвищення оперативності інформаційної взаємодії судів та державних органів і установ;

❖ модернізація та розвиток інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури судів;

❖ комплексне забезпечення інформаційної безпеки та захисту інформації в єдиній судовій інформаційній системі;

❖ повний перехід до електронного документообігу в судах, підвищення процесів судового діловодства, обробки даних судової статистики.

З урахуванням складності та масштабності задач з впровадження Концепції, планується здійснювати цей процес у три етапи, які передбачать розробку та впровадження нових підсистем, вирішення питань щодо вдосконалення і модернізації існуючих інформаційних та локальних систем.

Ключові положення та поняття для засвоєння:

1. Інформаційно-комунікаційним технологіям відводиться роль підґрунтя соціально-економічного прогресу, одного з ключових чинників інноваційного розвитку економіки та державних органів, зокрема судової сфери.

2. Законодавчою передумовою використання інформаційних технологій судами загальної юрисдикції стала Концепція оптимізації інфраструктури забезпечення органів судової влади для вирішення завдань щодо спрощення

доступу до правосуддя та підвищення ефективності роботи органів судової влади, яка була прийнята за основу 28 грудня 2015 р.

3. Реалізація Концепції відбудуватиметься за напрямками: створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи; впровадження процесуальних інструментів електронного судочинства; оптимізація інфраструктури забезпечення органів судової влади.

4. Органи влади, судді повинні підтримувати ідею використання систем електронного розподілу справ і технологій зв'язку та передачі інформації.

5. Для забезпечення доступу до судових рішень судів загальної юрисдикції була створена автоматизована система збирання, зберігання, захисту, обліку, пошуку та надання електронних копій судових рішень – Єдиний державний реєстр судових рішень.

6. Реалізація Концепції галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи дасть змогу вирішити заплановані стратегічні завдання, що сприятиме підвищенню рівня інформатизації судів, ДСА України, інших органів та установ судової системи і забезпечить умови для функціонування Єдиної судової інформаційної системи України та буде відповідати все більш активним та конкретним вимогам громадян з розширення інформації про діяльність судів та установ судової системи.

Література: [2], [4], [5], [7], [9], [10].

Тестові питання:

1. Коли була прийнята «Концепція оптимізації інфраструктури забезпечення органів судової влади» для вирішення завдань щодо спрощення доступу до правосуддя та підвищення ефективності роботи органів судової влади?

- а) 28 грудня 2014 р.;
- б) 28 грудня 2015 р.;
- в) 28 грудня 2016 р.;
- г) 28 грудня 2017 р.

2. Що виступає першоосновою існування судів?

- а) апарат суду;
- б) судова справа;
- в) голова суду;
- г) судова канцелярія.

3. Яким видом діяльності суду виступає управління рухом справ і документів?

- а) нормативоутворюючим;
- б) стандартоутворюючим;
- в) системоутворюючим;

г) законоутворюючим.

4. Що стало законодавчою передумовою використання інформаційних технологій судами загальної юрисдикції для вирішення завдань щодо спрощення доступу до правосуддя та підвищення ефективності роботи органів судової влади?

а) «Керівні принципи судового тайм-менеджменту»;

б) «Базові показники роботи суду»;

в) «Концепція оптимізації інфраструктури забезпечення органів судової влади»;

г) «Керівні принципи зі статистики правосуддя».

5. В якому році було утворено Міжнародний консорціум досконалості суду?

а) 2005 р.;

б) 2007 р.;

в) 2009 р.;

г) 2011 р.

6. Завдяки якому закону України було вирішене питання автоматичного розподілу справ?

а) Закон України «Про державну службу»;

б) Закон України «Про інформацію»;

в) Закон України «Про Національну програму інформатизацію»;

г) Закон України «Про судоустрій і статус суддів».

7. Як буде називатися модель суду, що визначається можливостями і межами управління справами та обирається залежно від навантаження і доступної інформаційної технології?

а) адаптивна модель;

б) організаційна модель;

в) технологічна модель;

г) управлінська модель.

8. Яка модель суду віддзеркалює внутрішню комунікаційну модель, засновану на процедурних і статутних зв'язках?

а) адаптивна модель;

б) організаційна модель;

в) технологічна модель;

г) управлінська модель.

9. Що є основою для оптимального розподілу ресурсів суду за рівнем складності із визначенням маршрутів проходження кожного класу документів?

а) маршрутизатор документарної інформації;

б) стабілізатор документарної інформації;

в) класифікатор документарної інформації;

г) архіватор документарної інформації.

10. Що є функцією судового адміністрування?

- а) оптимальне поєднання процедурних та статутних зв'язків;
- б) віддзеркалення внутрішньої комунікаційної моделі суду;
- в) визначення маршрутів проходження кожного класу документів;
- г) спрощення доступу до правосуддя та підвищення ефективності роботи органів судової влади.

11. Яке з перелічених завдань адміністратора суду з управління судовими справами та документами має виконуватися першим?

- а) визначення планів на майбутній період;
- б) оцінка стану справ за статистичний період, звіти, рекомендації;
- в) визначення очікуваного навантаження на суд через аналіз за кілька попередніх періодів та здійснення прогнозу майбутньої організаційної ситуації;
- г) виправлення можливого ситуативного дисбалансу у навантаженні внаслідок флуктуацій (можливих коливань) надходження справ.

12. Яке з перелічених завдань адміністратора суду з управління судовими справами та документами має виконуватися останнім?

- а) визначення планів на майбутній період;
- б) оцінка стану справ за статистичний період, звіти, рекомендації;
- в) визначення очікуваного навантаження на суд через аналіз за кілька попередніх періодів та здійснення прогнозу майбутньої організаційної ситуації;
- г) виправлення можливого ситуативного дисбалансу у навантаженні внаслідок флуктуацій (можливих коливань) надходження справ.

13. Яка з перелічених стадій роботи з інформацією в суді виконується першою?

- а) обробка і задана зміна (розгляд та вирішення);
- б) звернення рішення до виконання – направлення адресатам;
- в) збереження інформації (архів);
- г) реєстрація або легалізація документарної інформації в суді.

14. Яка з перелічених стадій роботи з інформацією в суді виконується другою?

- а) обробка і задана зміна (розгляд та вирішення);
- б) звернення рішення до виконання – направлення адресатам;
- в) збереження інформації (архів);
- г) реєстрація або легалізація документарної інформації в суді.

15. Яка з перелічених стадій роботи з інформацією в суді виконується третьою?

- а) обробка і задана зміна (розгляд та вирішення);
- б) звернення рішення до виконання – направлення адресатам;
- в) збереження інформації (архів);

г) реєстрація або легалізація документарної інформації в суді.

16. Яка з перелічених стадій роботи з інформацією в суді виконується четвертою?

- а) обробка і задана зміна (розгляд та вирішення);
- б) звернення рішення до виконання – направлення адресатам;
- в) збереження інформації (архів);
- г) реєстрація або легалізація документарної інформації в суді.

17. Яка сутність процесу проходження справ у суді?

- а) виконавчий процес;
- б) економічний процес;
- в) інформаційний процес;
- г) управлінський процес.

18. З якою періодичністю рекомендовано Радою суддів України проводити судам комплексне дослідження діяльності суду, відповідно до вимог і методики, встановленої Системою оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи, затвердженої рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 р. № 28?

- а) раз на два роки;
- б) раз на три роки;
- в) раз на чотири роки;
- г) раз на п'ять років.

19. Хто здійснює владний вплив у питаннях управління рухом справ і матеріалів у суді за результатами спостереження та моніторингу наявної узагальненої інформації?

- а) голова суду;
- б) суддя;
- в) керівник апарату суду;
- г) завідувач архіву.

20. Коли було затверджено «Положення про автоматизовану систему документообігу суду» рішенням Ради суддів України?

- а) 26 листопада 2010 р.;
- б) 26 листопада 2011 р.;
- в) 26 листопада 2012 р.;
- г) 26 листопада 2013 р.

3. ПЕРЕЛІК ТЕМ ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Теми індивідуальних завдань (довідей) з навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні»

1. Інформаційні технології оброблення і зберігання інформації.
2. Мережні інформаційні технології і системи.
3. Internet-маркетинг та Internet-технології в бізнесі.
4. Безпека даних та захист інформації.
5. Корпоративні інформаційні системи.
6. Системний підхід до інформатизації бізнесу.
7. Соціально-економічні аспекти інформатизації.
8. Конвергенція інформаційних технологій.
9. Використання сховищ даних у маркетингових системах.
10. Створення та використання мережі Intranet.
11. Державні класифікатори соціальної та техніко-економічної інформації.
12. Системні та проектні інтегратори інформаційних технологій.
13. Аутсорсінг управління проектами.
14. Ринок програмних продуктів для управління проектами.
15. Організаційні форми реінжинірингу бізнес-процесів.
16. Еволюція діловодства і офісних технологій.
17. Український ринок систем управління документообігом.
18. Управління документообігом у судовій сфері.
19. Управління інформаційними потоками у судочинстві.
20. Автоматизовані системи управління персоналом.
21. Автоматизація процесів діловодства та документообігу.
22. Електронне навчання персоналу (e-learning).
23. Світовий досвід запровадження електронних судів.
24. Інформаційні технології у судовій сфері.
25. Характеристика та системи управління базами даних правової інформації.

Методичні поради до оформлення індивідуальних завдань:

1. Загальний об'єм індивідуального завдання в межах 15–20 сторінок машинописного тексту.
2. Шрифт Times New Roman, 14 кегель, полуторний інтервал, вирівнювання по ширині, відступ для абзаців 1,25.

3. За структурою не менше 3–4 розділів (титульна сторінка (зразок Додаток А), зміст, вступ, розділи 1, 2, 3, 4, висновки, список використаної літератури, додатки (за наявності)).

4. Наявність не менше 3–5 об'єктів графічного матеріалу (таблиці, графіки, схеми, діаграми тощо).

5. Має бути не менше 10 літературних джерел, датованих не пізніше 2015 року. По тексту доповіді мають бути відповідні посилання на всі літературні джерела, які наведені у списку використаної літератури.

6. Тривалість доповіді має становити 3–5 хвилин.

Альтернативою доповіді може бути підготовка презентації в Power Point. Для оптимального розкриття матеріалу індивідуального завдання презентація в Power Point має містити в межах 15–20 слайдів.

4. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

Перелік теоретичних запитань для підготовки до екзамену з навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні»

1. Охарактеризуйте основні етапи розвитку інформаційних систем.
2. Сутність поняття “автоматизоване робоче місце” та його основні функції.
3. Характеристика інформаційних систем у сучасному суспільстві.
4. Характеристика інформаційних технологій у сучасному суспільстві.
5. Охарактеризуйте загальні підходи до класифікації інформаційних систем.
6. Критерії поділу інформаційних систем за сферою застосування та способом організації.
7. Критерії поділу інформаційних систем за рівнем або сферою діяльності та типом підтримки.
8. Сутність основних компонентів інформаційної системи.
9. Охарактеризуйте структуру і склад інформаційних систем.
10. Охарактеризуйте сутність і значення системного програмного забезпечення.
11. Охарактеризуйте сутність і значення прикладного програмного забезпечення.
12. Охарактеризуйте еволюційний процес становлення комп’ютерних технологій та їх місце в інформаційній системі різних інституцій.
13. Надайте характеристику технологічних операцій та підходи до їх класифікації.
14. Сутність інформаційних технологій та їх складові.
15. Охарактеризуйте основні складові структури інформаційної технології.
16. Характеристика основних технічних досягнень у розвитку комп’ютерних технологій.
17. Сутність терміну “нові інформаційні технології” та виконання технологічних операцій.
18. Охарактеризуйте етапи технологічного процесу обробки інформації.
19. Характеристика і значення основних режимів роботи електронно-обчислювальних машин.
20. Організація пакетного режиму обробки інформації.
21. Організація діалогового режиму обробки інформації.
22. Які основні операції виконуються в діалоговому режимі обробки інформації.
23. Сутність апаратних і програмних засобів комп’ютерних мереж.

24. Охарактеризуйте вимоги до середовища обміну даними та основні канали зв'язку.
25. Охарактеризуйте просторову структуру мережі та основні види топології.
26. Сутність методології створення інформаційних систем.
27. Характеристика сучасних підходів до створення інформаційних систем.
28. Сутність основних стадій і етапів життєвого циклу інформаційних систем.
29. Характеристика основних методів розробки моделей інформаційних систем.
30. Сутність найпоширеніших методологій структурного аналізу створення інформаційних систем.
31. Характеристика основних стратегій розробки інформаційних систем.
32. Основні види інтегрованих інформаційно-управляючих систем
33. Ефективність застосування інформаційних систем у залежності від особливостей підприємств.
34. Класифікація інформаційних систем за рівнями управління з урахування функціональної ознаки і кваліфікації персоналу.
35. Загальні поняття комп'ютерної інформаційної системи підприємства/організації.
36. Охарактеризуйте загальноприйняті класифікації та концепції управління комп'ютерними інформаційними системами.
37. Охарактеризуйте державу як учасника електронної комерції.
38. Сутність та категорії інформаційної безпеки.
39. Охарактеризуйте сучасну ситуацію в сфері інформаційної безпеки.
40. Характеристика системного підходу в створенні механізмів захисту інформаційних систем.
41. Охарактеризуйте основні вимоги до створення моделі системи захисту інформації.
42. Охарактеризуйте поняття, сутність та загрози інформаційної безпеки України.
43. Охарактеризуйте сутність понять “спеціальні інформаційні операції” та “акти зовнішньої інформаційної агресії”.
44. Сутність концепції та основні проблеми інформаційної безпеки України
45. Класифікація засобів впливу загроз на інформаційну безпеку.
46. Методи запобігання та ліквідації загроз інформаційній безпеці.
47. Охарактеризуйте сутність, систему та учасників електронної комерції.
48. Характеристика категорій розподілу існуючих засобів розрахунків в Інтернеті.

49. Сутнісна характеристика управлінської інформації.
50. Логічне структурування інформації та взаємозв'язок між її елементами.
51. Охарактеризуйте основні вимоги до якості інформації.
52. Інформація як основа організації інформаційного забезпечення.
53. Характеристика концепції інформатизації в Україні.
54. Охарактеризуйте основні принципи державної політики в галузі інформатизації.
55. Охарактеризуйте основні принципи реалізації проєктів з інформатизації.
56. Різновиди та призначення автоматизованих систем управління й обробки статистичної інформації.
57. Характеристика інформаційних технологій та основні напрями державної політики у сфері комп'ютеризації.
58. Охарактеризуйте правові експертні інформаційні системи.
59. Сутність інформатизації законодавчого процесу України.
60. Охарактеризуйте бази даних правової інформації.
61. Які бази даних охоплює підсистема "Законопроєкт".
62. Охарактеризуйте структуру законодавчого процесу в інформаційних системах законодавчих органів.
63. Охарактеризуйте структуру Енциклопедії українського законодавства.
64. Охарактеризуйте світову електронну мережу правових документів GLIN.
65. Сутність концепції створення єдиної інформаційної системи органів юстиції.
66. Охарактеризуйте структуру єдиної державної паспортної системи в Україні.
67. Як відбувається технічна реалізація в структурі єдиної державної паспортної системи.
68. Як здійснюється інформаційна безпека в структурі єдиної державної паспортної системи.
69. Охарактеризуйте інформаційні системи органів судової влади, прокуратури, судової експертизи та органів внутрішніх справ.
70. Охарактеризуйте системи автоматизації діловодства, документообігу та ділових процесів.
71. Охарактеризуйте можливості та межі управління рухом справ і документів у суді.
72. Характеристика автоматизованої системи документообігу суду.
73. Охарактеризуйте процес управління судовими справами та документами.

74. Сутність проходження справ у суді як інформаційний процес та основні стадії роботи з інформацією.
75. Охарактеризуйте компоненти та умови функціонування судової інфраструктури.
76. Сутність організаційної структури суду із блоками управління.
77. Сутність організаційної структури суду для забезпечення рухом справ.
78. Сутність функціонування Системи обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу.
79. Організаційні чинники запровадження проєкту “Електронний суд”
80. Характеристика основних ознак щодо проведення відеоконференції.
81. Інформаційно-комунікаційні технології: сучасний стан та перспективи розвитку в судовій сфері.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна література

1. Антоненко В. М., Мамченко С. Д., Рогушина Ю. В. Сучасні інформаційні системи і технології: управління знаннями: навч. посібник. Ірпінь: Нац. університет ДПС України, 2016. 212 с.
2. Гомонай-Стрижко М. В., Якімцов В. В. Інформаційні системи та технології на підприємстві: конспект лекцій. Львів: НЛТУ, 2014. 200 с. URL: http://ep.nltu.edu.ua/images/Kafedra_EP/Kafedra_EP_PDFs/kl_isitp.pdf
3. Климчук О.В. Інформаційні системи і технології в управлінні. Конспект лекцій для студентів СО “Магістр” заочної форми навчання спеціальності 073 Менеджмент освітньо-професійна програми “Менеджмент у судовій сфері” галузі знань 07 Управління та адміністрування. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 160 с.
4. Косинський В. І., Швець О. Ф. Сучасні інформаційні технології: навч. посібник. Київ: Знання, 2012. 318 с.
5. Морзе Н. В., Піх О. З. Інформаційні системи: навч. посібник / за наук. ред. Н. В. Морзе. Івано-Франківськ: “Лілея НВ”, 2015. 384 с.
6. Павлиш В. А., Гліненко Л. К. Основи інформаційних технологій і систем: навч. посібник. Київ–Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. 500 с.
7. Поморцева О. Є. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни “Комп’ютерні засоби в економіці та підприємстві”: навчально-практичний посібник. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. 127 с.
8. Сендзюк М. А. Інформаційні системи і технології в економіці: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. Дисципліни; М-во освіти і науки України, ДВНЗ “Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана”. Київ: КНЕУ, 2010. 68 с.
9. Соколов В. Ю. Інформаційні системи і технології: навч. посіб. Київ: ДУІКТ, 2010. 138 с.
10. Судове адміністрування. Навчальна програма дистанційного курсу (в режимі онлайн). Київ, 2016. 300 с. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Court_Admin_website1-1.pdf
11. Федорова М. С. Конспект лекцій з дисципліни “Інформаційні системи та технології на підприємстві”. Херсон, 2015. 158 с.

Допоміжна література

1. Закон України “Про науково-технічну інформацію”. URL: [//www.liga.kiev.ua](http://www.liga.kiev.ua)

2. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” URL: [//www.liga.kiev.ua](http://www.liga.kiev.ua)
3. Закон України “Про інформацію”. *Документ 2657–XII*, чинний, поточна редакція від 16.07.2020, підстава – 692-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657–12#Text>
4. Закон України “Про Концепцію національної програми інформатизації”. *Документ 75/98-ВР*, чинний, поточна редакція від 03.07.2020, підстава – 720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657–12#Text>
5. Дороніна О. А., Мазур Г. Ф., Климчук О. В., Якимова Н. С. Значення соціально-демографічного прогнозування в реалізації стратегії економічного розвитку. *Економіка та держава*. 2021. № 3. С. 14–17. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.3.14.
6. Конституція України. *Документ 254к/96–ВР*, чинний, поточна редакція від 01.01.2020, підстава – 27–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96–%D0%B2%D1%80#Text>
7. Кодекс академічної доброчесності та корпоративної етики ДонНУ імені Василя Стуса. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2018/08/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti-ta-korporativnoyi-etiki.pdf>
8. Климчук О. В. Сучасні процеси розвитку в Україні інформаційних систем і технологій в управлінні підприємствами. *Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України: тези доповідей I Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції / Ред. колегія О. С. Волошкіна та ін.* Київ: ІТТА, 2021. С. 199–201.
9. Климчук О.В. Сучасні тренди та глобалізаційні виміри управління інформаційними технологіями і системами в Україні. *Економіка і організація управління*. 2021. № 1 (41). С. 72–85. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.1.7>
10. Климчук О. В. Світові процеси розвитку інформаційних систем і технологій в управлінні: тенденції в Україні. *Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (16 квітня 2021 р.)*. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2021. С. 799–802.
11. Климчук О. В. Сучасні аспекти використання інформаційних систем і технологій в управлінні. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф., 22 квіт. 2021 р.* Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. С. 170–171.
12. Климчук О. В. Сучасні тенденції використання інформаційних систем і технологій в управлінні підприємствами. *Авіація, промисловість, суспільство: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Кременчук,*

12 травня 2021 р.): у 2 ч. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременчуц. льотний коледж. Харків: ХНУВС, 2021. Ч. 2. С. 379–382.

13. Климчук О. В. Використання інформаційних систем і технологій у менеджменті. Теорія та практика менеджменту: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (12 травня 2021 р.) / Відп. ред. проф. Л. Черчик. Луцьк, 2021. С. 131–132.

14. Климчук О.В. Технологічні аспекти управління інноваційними процесами: сучасний стан та перспективи для України. Сучасна наука: проблеми, перспективи, інновації: Міжнародна науково-практична конференція викладачів, практичних працівників, молодих учених та студентів, м. Вінниця, 11-12 листопада 2020р.: тези, статті / ред.кол.: Драбовський А.Г. та ін. – Вінниця: Вінницький кооперативний інститут, 2020. С. 342-346.

15. Климчук О.В. Управлінські аспекти розвитку інформаційних систем і технологій в Україні. *Актуальні проблеми теорії менеджменту, маркетингу та фінансів: наукові ідеї та механізми реалізації*: Матеріали всеукраїнської (із зарубіжною участю) наукової конференції (12-13 травня 2021 р.) / Донецький національний технічний університет / Покровськ: ДВНЗ “ДонНТУ”, 2021. С. 77–80.

16. Климчук О.В. Універсальність підходів щодо використання інформаційних систем і технологій в управлінні. Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2019–2020 рр. (квітень–травень 2021 р.). Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2021. С. 200-202.

17. Levytska I. V., Klymchuk A. O., Klymchuk O. V. Functions of salary at machine-building enterprises in formation of motives and stimules of personnel. *Bulletin of Zaporizhzhia National University. Economic sciences*. № 4 (44), 2019. pp. 154-159. DOI <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2019-4-44-24>

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua>
2. Верховна Рада України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Рада національної безпеки й оборони України. URL: <http://www.rainbow.gov.ua>
5. Генеральна прокуратура України. URL: <http://www.gpu.gov.ua>
6. Державна податкова адміністрація України. URL: <http://www.sta.gov.ua>
7. Вища рада юстиції України. URL: <http://www.vru.gov.ua>

8. Фонд державного майна України. URL: <http://www.spfu.gov.ua>
9. Верховний Суд України. URL: <http://www.scourt.gov.ua>
10. Конституційний Суд України. URL: <http://www.ccu.gov.ua>
11. Вищий господарський суд України. URL: <http://www.arbitr.gov.ua>
12. Система судоустрою України. URL: <http://www.court.gov.ua>
13. Міністерство юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua>
14. Вища рада юстиції України. URL: <http://www.vru.gov.ua>
15. Ліга Online. URL: <http://www.liga.kiev.ua>
16. Нормативні акти України. URL: <http://www.nau.kiev.ua>
17. E-pravo. URL: <http://e-pravo.com.ua>
18. UAPravo (права людини). URL: <http://www.uapravo.org>
19. Юриспруденція online. URL: <http://www.zakon.org.ua>
20. Інтернет консультант (онлайн). URL: <http://www.e-law.com.ua>
21. Право в області інформаційних технологій. URL: <http://pravo.com.ua>
22. Інформація про міжнародні судові організації, як-от Міжнародний суд ООН, Європейський суд з прав людини, Економічний суд СНД, Постійна палата міжнародного правосуддя, Міжнародний військовий трибунал, про “Токійський трибунал”. Детальний опис багатьох процедур, історій становлення і повноважень органів. URL: <http://www.worldcourts.com>

Міністерство освіти та науки України
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Економічний факультет
Кафедра менеджменту та поведінкової економіки

Спеціальність 073 Менеджмент
ОП “Менеджмент у судовій сфері”

ДОПОВІДЬ

з початкової дисципліни

“Інформаційні системи і технології в управлінні”

на тему: “.....”

Виконав: здобувач вищої освіти
073МСС-1м групи
заочної форми навчання

П.І.Б. здобувача

Перевірив: д.е.н. проф. Климчук О.В.

Вінниця 202__ р.